

DELAVSKA POLITIKA

IZHAJA TRIKRAT TEDENSKO: OB TORKIH, ČETRTHIH IN SOBOTAH

Naročnina v Jugoslaviji znaša mesečno din 12.—, v inozemstvu mesečno din 20.—. — Uredništvo in uprava: Maribor, Ruška cesta 5, pošt. predal 22, telef. 2326. Čekovni račun št. 14.335. — Podružnice: Ljubljana, Delavska zbornica — Celje, Delavska zbornica — Trbovlje, Delavski dom — Jesenice, Delavski dom. — Rokopisi se ne vračajo. — Ne frankirana pisma se ne sprejemajo. — Mali oglasi trgov. značaja, vsaka beseda din 1.—, mali oglasi, ki služijo v socialne namene delavstvu in nameščencem, vsaka beseda din 0.50

Štev. 138 • Maribor, torek, dne 3. decembra 1940 • Leto XV

Borba proti

nepismenosti

Na Hrvatskem vodijo vsega priznanja vredno borbo proti nepismenosti.

Pismenost je nekakšen »tehnični pripomoček za spoznavanje človeškega okolja in pojavov napredka. V današnjih razmerah razvoja in prosvete, se res ni mogoče več zanašati na ustna izročila sosedov, staršev, dedov, babic in prababic. Življenje se temeljito izpreminja ter prinaša s seboj nove politične, socialne in kulturne zahteve, katere narod mora poznati, če ne mara zaostati ter životariti in propadati v starih okorelih tradicijah. Pismenost je torej pripomoček, ki odpira narodu vrata v svet. Nič več in nič manj ni pismenost sama na sebi. Tehnični pripomoček je. Od nje pričakujemo resnično kulturo civilizacije, ki jo zahteva, ne posameznik, ne posamezni sistem ali razred človeške družbe, ampak napredek, ki sloni na realnem življenju. Pismenost je tehnični pomoček, kakor samokres, strup, top, plug, stroj itd. — Orožje rabimo za svojo varnost, strup za zdravlilo, stroj v življenjski borbi, da si olajšamo življenje. Če rabimo orožje, strup za moritev, ju zlorablamo; če polomimo stroj ali uničimo, smo ga odtegnili namenu in napravili škodo. In pismenost? Knjige in časopisi? Če ti širijo pouk in resnico, če posredujejo jasno in odkrito socialno in politično spoznanje, ki ga diktirajo socialne in kulturne razmere, so listi in knjige zlat zaklad za vsakega pismenega človeka. Tisk je bila druga velesila na svetu, danes je prva.

Delavski tisk ni monopoliziran, ne dobiva bogatih dotacij in piše v danih razmerah, kolikor more. v smislu nalog, ki jih tisk ima. Tega ne pozabite! Nihče naj tega ne pozabi in podpre naš, to je, svoj delavski tisk. Ta bodi naša vez in naš klic po svobodi, da postane tisk in pismenost zopet pravi tehnični pomoček, ki ga nihče ne sme zlorabljati.

Proslava državnega praznika

Govor kneza namestnika Pavla.

Dne 1. decembra zvečer je govoril v beograjskem radiu knez namstnik Pavle. V svojem govoru je poudaril važnost proslave obletnice ustanovitve Jugoslavije, ki jo praznuje država v miru, sredi evropske vojne vihre. Jugoslavija je in hoče ostati nevtralna. Njena volja je tudi, da ostane v dobrih odnosih z vsemi svojimi sosedi, ki spoštujejo njeno nedotakljivost in neodvisnost. Naša država ni slučajna tvorba, ampak je rojena v krvavih bojih za osvobodjenje. Njeni temelji pa počivajo na svobodi in neodvisnosti.

Razen tega je bil iz Beograda, iz Kolarčeve dvorane, prenos proslave za vso jugoslovansko vojsko.

Podražitev soli in petroleja

Prodaja petroleja je racionirana.

Sol se je podražila za din 1 pri kg in stane od 1. novembra dalje din 2.50. Sedaj stane sol zopet toliko, kot je stala pred 1. aprilom letos.

Družine od 1 do 3 članov imajo pravico do 1.5 l, družine s 4 do 6 člani do 2 litra, družine s 7 do 10 člani do 2 in pol litra, družine z več ko 10 člani do 3 litre petroleja na mesec. Vse javne ustanove in hoteli imajo pravico do 1 litra petroleja za vsako sobo na mesec. Istočasno se je potrelj podražil od 7 na 9 din liter. Trgovci ne smejo prodajati več petroleja posameznim strankam, kot je določeno.

Novo organiziranje sveta

Ustvarjanje velikih prostorov okoli nekoliko centrov

Ni uspel poizkus z organiziranjem vseh držav sveta v eno skupnost, ki se je imenovala Društvo narodov. Niso še bili izpolnjeni bistveni pogoji, da bi tak poizkus uspel. Šlo je za to, da se vse države sveta pravzaprav odrečejo v veliki meri svoji suverenosti, in predvsem pravici, da z orožjem branijo ono, kar smatrajo za svojo življenjsko potrebo. Nujno je bilo za uspeh Društva narodov, da se vlade vseh držav odreko uporabi sile v izvajanju svoje nacionalne politike ter da vedno v vsakem primeru zahtevajo v spopadih in sporih z drugimi državami posredovanje organa Društva narodov. Pa da se pokore vsaki njegovi razsodbi. Te volje ne bilo, kakor tudi ni volje pri nobenem obsojenju, da se pokori v njegovo škodo izrečeni razsodbi. Oni, proti kateremu je sodišče razsodilo, se pokori tudi tedaj, čeprav je uverjen, da razsodba ni pravična. Pokori se zato, ker se mora. Ker ga od njega jača oblast k pokorav. prisili. Društvo narodov je bilo pomanjkljivo z vseh strani. In zato poizkus z njim ni uspel.

Vse države so ostale suverene in vsaka je poizkušala nasloniti svojo varnost na svojo lastno oboroženo silo in moč svojega gospodarstva. V tem ni bilo nikakršne razlike med demokratičnimi in nedemokratičnimi silami, niti Sovjetsko zvezo in državami s kapitalističnim redom. Vsaka je samo zase vlekla in vodila svojo interesno politiko. In Društvo narodov je hotel vsakdo izkoristiti za zaščito svojih pristranskih interesov. Eni so potom njega želeli, da ovekovečijo svoje osvojitve v minulih vojnah. Drugi so hoteli potom Društva narodov izterjati velike vojne odškodnine, tretji, da se tega plačevanja oprostijo. Eni so mislili, da bo potom Društva narodov mogoče premagance obdržati v stanju vojne slabosti in neoboroženosti, in drugi, da bo tudi nasprotnike prisililo k razorožitvi. Eni, da hoče podrediti narodne manjšine, drugi, da jih hoče zaščititi in ohraniti zase. Ta različnost ciljev je bolj in bolj pretvarjala Društvo narodov iz organa za pomirjevanje in sporazumevanje v pozorišče medsebojnih bojov in brezkončnih diplomatskih intrig.

V takem redu ni moglo biti ne nepristranskih sodnikov in ne nepristranskega sojenja. Sodili so političarji, ministri, ki so ravnali edino po posebnih interesih in potrebah svojih držav. To niso mogle biti sodbe, zasnovane na nekem objektivnem pravu, na nekih visokih moralnih principih. To so bile politične sodbe poravnavanja med zainteresiranci, kjer se je interes slabjšega, čeprav je bil opravičen, žrtvoval interesu jačjega. Zaradi take vrste sojenja je kaj kmalu pričel padati prestiž Društva narodov in oslabele je zaupanje vanje.

Pa tudi sklepi so ostajali bolj in bolj mrtva črka na papirju. Če jih oni, ki so se jih tikali, niso hoteli izpolniti, kdo jih je mogel k temu prisiliti? Društvo narodov kot tako ni imelo nikakršne izvršne sile na razpolago. Kadar so bile države članice pozvane, da nepokorneža prisilijo k spoštovanju sklepov Društva narodov, se je pokazalo, da ni solidarnosti in je ne more biti. Ker takrat se je vsaka posamezna vlada vprašala: ali imam potrebo in moč, da stopim v vojno z obsojeno državo? Ali je treba, da grem in se vojskujem za teke interese, ki se moje države nič ne tičejo?

In ali je treba, da se zaradi drugega izpostavljam nevarnosti, da bo moja lastna država pomandrana?

Neenakost interesov in neenakost nevarnosti, katerim so se izpostavljale posamezne države, je naglo dovedla do tega, da so se sklepi Društva narodov pretvorili v prazne deklaracije brez obvezne veljavnosti. Dejansko se je vsaka država ob kakih nastalih mednarodnih konfliktih opredeljevala po svojih potrebah, interesih in moči.

Dokler so bile v konfliktu male države in so odločevale velike, je uspevalo, usiliti jim sklepe Društva narodov. Ali čim je prišla v poštev velika država, se je jel rušiti cel organizem, ki je bil postavljen na nesolidne temelje. Enakost med državami sveta; enakost med velikim in malim, slabotnim in močnim, zadosti močnim za velika podjetja in slabotnim, ki v življenjski stvarnosti nikjer ne obstoja, se niti pravno ni mogla ohraniti. Realni činitelji v mednarodnih odnosih so bile od nekdaj velike organizirane gospodarske in oborožene množice, Friderik Veliki je pravilno rekel, da je tudi »dragi bog vedno z jakimi bataljoni.« Lassalle je isto misel izrekel z besedami, da ima sila prednost pred pravico.

Po razpadu Društva narodov se vedno bolj pojavljajo na videz oni pravi činitelji, ki motijo mednarodno življenje. To je nekaj velikih držav, nekoliko ve-

likih celot, v katerih so grupirana gospodarska bogastva, delovna tehnika, množice ljudi in močna oborožitev. — Prekmalu se je mislilo, da se more ustvariti eno samo središče sveta. V resnici obstoja nekaj takih jako živih in močnih centrov, tako močnih, da jih še nihče ni mogel pokoriti ali podrediti. Ti centri postajajo izlepa ali s silo privlačne točke narodov in držav, po celih kontinentih in oceanih. Okoli njih se vrši novo grupiranje sveta.

Vojna, ki zavzema svetovno obliko v bistvu, ni nič drugega kakor bojevanje teh nekoliko centrov. Oni se bore in sporazumevajo zaradi razdelitve zemeljske površine na velike prostore. Države in narodi na teh prostorih se povezujejo v gospodarske in politične celote. Mir mora prinesiti neko vez med temi celinami. Človeštvo bo zopet prišlo do neke organizacije. Zaenkrat mi še te ne moremo predvidevati, dokler ne dočakamo konec svetov. vojne. Za danes smo priče sporazumom velikih centrov glede razdelitve interesnih con, razdelitve v velike prostore in borbe med centri glede te razdelitve. Ko se boji končajo in napravijo končni sporazumi, se bo človeštvo znašlo v novi mednarodni organizaciji. Ali mu bo ta prinesla več miru in blagostanja — bomo pač videli. Ali nova organizacija bo vsekakor naznotraj solidnejša od Društva narodov, ki je izšlo iz minule svetovne vojne.

Dr. Živko Topalović.

Grki zavzeli Podgradec

Zavzetje je uradno potrjeno.

At. ag. Dne 30. t. m. so grške čete po zavrnitvi vseh italijanskih protinapadov v odseku Podgradec končno zavzele mesto po boju na nož in obenem tudi planino Kamijo, zapadno od mesta in planino Mokro vzhodno od mesta. V boju za mesto je bilo vjetih 15 italijanskih častnikov in 200 mož. Z zavzetjem teh postojank je prešla v grške roke še ena italijanska obrambna linija. Trdi se, da nameravajo Italijani zgraditi novo obrambno linijo pred Elbasanom, kamor poskušajo dospeti grške čete po dolini reke Skumbe in po cesti iz Podgradca.

Dne 30. t. m. je bilo sestreljenih 8 italijanskih letal.

Na ostali fronti so bile akcije, o katerih pa še manjkajo podrobnosti.

Dne 30. t. m. so grška letala napadla italijansko mesto Brindisi, iz katerega gre večina prevozov čez Jadransko morje v Albanijo. Na pristanišče in na kolodvor je bilo vrženih 12.000 kg bomb, ki so povzročile veliko razdejanje.

Italijani odbili vse grške napade

Italijansko vojno poročilo o bojih dne 28. novembra pravi, da je 11. armada, kateri pripadajo divizije »Ferrara«, in »Centauro«, odbila vse grške napade. Na bojišču 9. armade pa ni bilo posebnih dogodkov. 300 italijanskih letal je bombardiralo grške položaje in ozadje. Zbitih je bilo 7 sovražnih letal in 3 italijanska.

General Soddu je potrjen kot najvišji poveljnik vojske v Albaniji.

Boji dne 29. novembra so se izčrpavali v protinapadih italijanskih čet v območju 11. armade (najbrž pri Podgradcu.).

Anglija in vojna v Albaniji

Reuter. Angleški minister Almerij je izjavil, da si Anglija težko predstavlja, zakaj je Italija začela vojno z Grčijo, ako ni bila gotova, da bo lahko zasedla grško otočje. Anglija računa s tem, da bi Grčija utegnila postati vrata Anglije, skozi katera bi se moglo priti preko Italije do same Nemčije.

Minister Dalton pa je omenil, da je v Evropi občutiti veliko pomanjkanje gume, tekstilij, bakra in primesi za ojačenje železa. Zlasti pa postaja za Nemčijo občutno pomanjkanje mazivnega olja.

Na afriškem bojišču

in na Sredozemskem morju.

ni posebnih vojnih dogodkov. Italijani niso še začeli z ofenzivo pri Sidi Baraniju v Egiptu in so tamkaj vkopani že 9 tednov. Na ostalih bojiščih v Sudanu, ob abesinski in eritrejski meji, so manjši spopadi. V ostalem je živahno delavno letalstvo. Italijani poročajo, da so 28. novembra zbili nad Malto 5 angleških letal in zgubili eno svoje.

Pač pa so Angleži pripravili blokado otočja Dodekanez, ob turški obali. Ta blokada je mogoča, odkar so zasedli grško Kreta. Na Dodekanezu, v katerem je niz otokov, je 60.000 pehalcev, od katerih je približno polovica Italijanov. Otočje pa ne more preživljati naselencev. Dodekanez je za Italijo pomemben, ker je blizu Sueškega prekopa. Italijani so tudi računali, da bodo s tega otočja napadli Suez.

2000 žrtev železne garde v Romuniji

Slovesen pogreb Codreana in tovarišev.

Vesti iz Romunije pravijo, da je »Železna garda« poklala, podavila in postrelila okrog 2000 svojih političnih nasprotnikov in židov zlasti v Ploestiju. Imena vseh umorjencev bodo znana šele počasi, ker je zaenkrat težko zbirati vse podatke.

Izgleda pa, da pokoljev še ne bo konec. Vlada generala Antonesca in Hora Sime, ki je sam član »Železne garde«, je izdala ostre ukrepe proti »nediscipliniranim« članom »Železne garde«. Zatrjuje se pa, da jih je morala preklatici, ker ni nikogar, da bi jih izvalil in se tudi vlada sama boji, da bi ji utegnila »Železna garda« izpodnesti tla pod nogami, ako bi nastopila proti morilcem.

Med tem se je vršil dne 28. novembra svečan pogreb umorjenega voditelja »Železne garde« Codreana in tovarišev

v Bukarešti. Na pogreb je prišlo 150.000 oboroženih »železnih gardistov«. Zastopana sta bila tudi Hitler in Mussolini, vsak po svojem odposlancu.

Ker pa je bil Codreanu obsojen kot veleizdajalec, so še pred pogrebom brž obnovili proces in na dan pogreba je sodišče proglasilo oprostilno razsodbo. S tem je bilo preprečeno, da bi bi Codreanu pokopan kot veleizdajalec.

Nekako isti dan se je vršil tudi pogreb umorjenega prof. Jorge, in glavnega tajnika kmečke stranke Madgeara. Jorga je bil obču-dovalec italijanskega fašizma, potem pa kraljev sodelavec v dobi odkrite diktature. — Na grobu Madgeara in Jorge je na kratko spregovoril predsednik kmečke stranke prof. dr. Maniu.

Hudi letalski napadi Nemcev

Iz Berlina javljajo, da so nemška letala v noči na 30. novembra vrgla na London 400.000 kg bomb, ki so povzročile strašno opustošenje.

Letala so v noči na 1. december ponovila napad z enakim uspehom. V noči na 30. novembra so napadla letala mesta Birmingham, Liverpool in Plymouth.

Ob izlivu reke Šelde v Holandiji sta bila potopljena dva angleška brzomotorna čolna, eden pa je bil poškodovan v zvezi z napadom na neke nemške ladje.

Razdejanje v Southamptonu

DNB. V noči na dne 1. decembra so nemška letala po načrtu bombardirala veliko angleško izvozno in uvozno luko Southampton. V mestu je izbruhnilo 57 požarov. »Völkischer Beobachter« piše o napadih na mesto Coventry, Birmingham Bristol, London in Portsmouth, da gre za sistematično uničenje teh mest in spominja besede vodje vodje, ki je rekel, da bo Nemčija v povračilo zradirala angleška mesta z zemljevida.

Angleži bombardirali Köln

Reuter. Angleška letala so v noči na 30. t. m. napadla Köln in hudo bombardirala vse važne tovarniške objekte, pristanišče in skladišča. To je bil že tretji napad na Köln v teku enega tedna.

Angleška letala so nadalje v noči na 29. novembra napadla gradilišče podmornic v Stettinu. V noči na 30. november pa luke ob Kanalu, zlasti Le Havre in Boulogne.

Pred holandsko obalo sta bila potopljena od angleških brzih čolnov dva nemška prevozna parnika po 8000 in 6000 ton.

V noči na 1. decembra angleška letala niso letela nad Nemčijo zaradi slabega vremena. Dne 30. novembra je bilo sestreljenih 5 nemških in dne 1. decembra dopoldne 2 nemški letali.

A. M. de Jong:

Čuden cerkovnik

»OTROŠKA LETA MEREYNTJEJA GEYSENA«

»Nobenega ne morem dobiti. Vsi so zunaj na polju. Med rokodelci pa prav gotovo ni nikogar, ki bi se hotel lotiti tega posla.«

»Da, da, to je res grozno!« se je čutil Flirefleter. Zopet je vladala nekaj časa tišina, dokler ga ni župnik naenkrat pogledal in rekel pritajeno, kot da se je nenadoma domislil:

»Aj, Flirefleter?«

»No, kaj, gospod župnik?«

»Ali bi mi ti ne hotel pomagati iz zadrege?«

»Ko bi le vedel, kako! Samo recite mi in jaz bom napravil, to vendar veste.«

»Ali bi ti ne hotel postati cerkovnik?«

Flirefleterju sta zdrsnili nogi z ogrevalnika in prednji nogi stola sta udarili glasno ob tla. Oči pa so se mu razširile od začudenja.

»Kakšna neumnost pa je to?« je jecljal. »Jaz? ... Jaz cerkovnik?« Od samega začudenja se je pozabil smejati.

»No, da«, se je smejal župnik. »Ali je to tako hudo, da se moraš zaradi tega ustrašiti? Napravil si obraz, kot da bi bil zahteval, da si daš odsekati glavo!«

»Da, toda, da... gospod župnik... čujte vendar... Saj vendar veste, da lahko mnogo zahtevate od mene... toda da postanem cerkovnik? Jaz pa cerkovnik?«

Ko se je nekoliko opomogel od prvega strahu, se je začel pa vendarle smejati, sprva nekoliko boječe, potem pa glasneje in bolj prisrčno, naposled je naglavlavo nazaj in usta so se mu od smeha široko razklenila. Čim je zopet prišel do sape, je rekel brezskrbno, pretvarjajoč se:

»Ta je pa dobral... Ha, ta je pa res dobra!« In jaz, osel, Vam grem na led, zares sem domneval, da resno mislite.«

»Da, saj sem tudi mislil.«

Flirefleter se je nehal smejati. Presenečen je pogledal župnika, ki mu je resnega obraza prikimal.

»Res?« je vprašal na pol v zadregi.

»Da, prav res!«

Godec je vstal in nekaj trenutkov gledal starega moža. Njegov začuden obraz je dobil polagoma blažji in prijaznejši izraz. Roki na hrbtu, je začel hoditi po sobi gori in doli in obraz mu je postal zopet mračen. Nazadnje se je ustavil, stresel z glavo, se zopet vsedel k peči, zvečil svojo cigaro in zdihujoč pihal velike oblake dima pred se. Župnik ga je molče pogledal. Flirefleter je zaman poskusil obrniti pogovor na šaljivo plat in je končno rekel:

»Vi še v svojem življenju niste in tudi nikdar več ne boste videli tako norega cerkovnika, gospod župnik!«

»In vendar tvegam!«

»Toda... kako le morete tako trdovratno vztrajati na tem?« je jadikoval ogroženi. »Vi vendar čisto natančno veste, da ne vzdržim niti en dan na enem in istem mestu... Kolikor se morem spomniti, vrag vedi, kdaj je to bilo, sem ostal največ teden dni; toda le, ako je bilo kakšno izredno zabavno žegna-

Doma in po svetu

Pomešanost Srbov in Hrvatov je v dobro državi. »Hrvatski dnevnik« piše o pomešanosti Srbov in Hrvatov, tako v banovini Hrvatski, kakor tudi izven nje. Nato pa zaključuje: »Ta pomešanost nas znatno zbližuje v naši zunanji politiki, ker postavlja splošne interese na pravo mesto. Srbi ne morejo ostati nezainteresirani za hrvatsko narodno ozemlje, ker na njem živi znatno število njihovih sonarodnjakov, kakor tudi mi Hrvati ne moremo biti neinteresirani na ozemlju izven Hrvatske, ker na njem žive številni pripadniki hrvatskega naroda. Tako Srbi, kot tudi Hrvati spadamo med male narode, za katere je vsak komad njihove zemlje dragocen.« — Slovenci razumejo to najbolje.

Organizacija trgovine je potrebna. Ban Moravske banovine je prepovedal izvoz žita vseh vrst in masti v ostale banovine. Tak ukrep ima sicer za dotično banovino lahko dobre posledice, zamislimo si pa, kako bi izgledalo v Sloveniji, ali recimo v Črni gori, ako bi vse banovine izdale slične ukrepe. Trgovino je treba urediti z zreljšča celokupnih potreb prebivalstva v vsej državi.

Za 38 odstotkov večji pridelek krompirja kot lani. Po uradnih podatkih je bil naš letošnji pridelek krompirja za 38 odstotkov večji, kakor prejšnja leta. Pričakovati je, da bo oblast podvzela primerne ukrepe v zaščito konzumentov in onemogočila, da bi se krompir prodajal po pretiranih cenah. Seveda mora oblast tudi poskrbeti, da bo mogoče trgovcem krompir po primernih cenah nabaviti.

Maksimalne cene za olivno in bučno olje so določene z veljavnostjo za vso državo in sicer stane: neprečiščeno olivno olje din 25.20 kg, fino olivno olje z 1 odst. kisline din 33.60 kg, s 3 odst. kisline din 30.45 kg na lico mesta v tovarni. — Bučno olje bo po din 22.40 kg, dostavljeno na kupčevo postajo. Veletrgovci bodo prodajali to olje po din 23.75 in na drobno po din 23.75 kg, vendar bo treba priračunati še banovinsko in občinsko trošarino.

V Čakovcu prodajajo mast po din 30 kg, v okolici pa po din 26 do din 28.

Surove kože se ne smejo prodajati dražje kot pred 4. oktobrom letos. Banska uprava opozarja na to zlasti mesarje. V kratkem bo izšla uredba o določitvi cen za surove kože.

360 rudarjev je bilo odpuščenih v nekem hrvatskem rudniku lignita, ker družba ne dobi dovoljenja za izvoz premoga v Švico. — »Hrvatski dnevnik« graja zaradi tega direktijo za zunanjo trgovino, katere ravnatelj je dr. Bičanić, prvak HSS. Kaj se bo v tej zadevi ukrenilo, še ni znano.

Predstavnik trgovinskega odposlansiva SSSR v Jugoslaviji je Boris Fjodorovič Martinov, ki je te dni posetil trgovinskega ministra dr. Andresa.

V Moskvo po bombaž bo po časopisnih vesteh sedaj končno odpotovala posebna delegacija predstavnikov tekstilne industrije in se s sovjetsko vlado pogajala za nakup večje količine bombaža. Če je ta vest resnična, bomo šele videli.

Largo Caballero, predstavnik levega krila španskih socialistov je bil aretiran v Franciji, kjer je živel v prognanstvu. Kajti Francija ne priznava več emigrantom pravico azila, ki so ga le-ti uživali tam pred vojno in ki tvori osnovno načelo človečanskih pravic, katere je proglasila francoska revolucija 1789. Largo Caballero je bil po aretaciji izgnan kot revolucionar preko meje in izročen španskim oblastim. Kakor znano je bil Largo Caballero po zlomu republike obsojen na smrt v odsotnosti. Verjetno je, da se bo sedaj ta kazen izvršila.

Komunistična stranka v Švici je razpuščena. Z njo vred so razpuščene in prepovedane vse organizacije, ki bi se lahko smatrale kot nekakšen nadomestek stranke. Člani komunistične stranke ne morejo biti člani parlamenta in ostalih narodnih predstavništev. Sklep švicarske vlade ni pobližje utemeljen, osnovan pa je na poblastilih, ki jih je vlada prejela od ljudstva s plebiscitom. Komunistična stranka v Švici ni bila močna, izdajala pa je precej publikacij, ki so se širile tudi v inozemstvu.

Na Norveškem so bili nemiri, pravi DNB, toda ti nemiri so bili posledica nezaposlenosti. Nemška vlada bo sedaj izdelala načrt za pobijanje nezaposlenosti na Norveškem. Dne 11. novembra so bili tudi nemiri dijakov v Parizu. Nemški DNB zanika, da bi bili kakšni francoski dijaki zaradi teh nemirov ustreljeni.

Sto milijonov dolarjev posojila Čankajsku so odobrile Zedinjene države severne Amerike, ki bodo na Kitajskem nakupile za 60 milijonov dolarjev surovin. Torej računajo v Washingtonu, da je vredno podpreti Čankajška.

Državni prevrat je bil izvršen v ameriški državi Paraguay. Pravijo, da je sedanja vlada hotela uvajati nekakšen totalitarni red, opozicija pa se je proti temu uprla.

Ministrski predsednik Cvetković se je oženil. Jugoslovanski ministrski predsednik Cvetković se je v nedeljo oženil v samostanu Kopovo v Sremsu z gospodično Maro Nikolajevićo. Poročni priči sta bila minister dr. Konstantinović in šef kabineta ministrskega predsednika Nastašević.

Glede izvoza lignita in premogovega prahu je izjavila železniška uprava, da ga ne rabi za svoje potrebe, pač pa, da ga rabi industrija in zato naj se ne izvažajo. »Hrvatski dnevnik« piše, da železniška uprava ne more o tem odločiti. Nadalje navaja, da je nekemu hrvatskemu premočniku bil zabranjen izvoz v Švico, med tem pa ima drug rudnik dovoljenje in je ponudil prej omenjenemu rudniku, da bo izvažal njegov premog, ako mu da pri vagonu 100 din premije.

Kitajska demonstracija proti priznanju Vančingveje vlade. V Nankingu so pretekli teden podpisali sporazum med od Japoncev postavljenom kitajsko vlado Vančingveja in japonsko vlado. S tem bi moralo biti vojne končano, ako bi ne bilo Čankajška. Podpis sporazuma se je izvršil zelo slovesno in so potovali v Nanking tudi vsi višji japonski uradniki iz kitajskega ozemlja, ki je zasedeno od Japoncev, da tamkaj prejmejo navodila, kako voditi upravo v sporazumu z vlado Vančingveja. Na vlak pa so izvršili Kitajci pri mestu Sučovu atentat in je bilo 100 oseb ranjenih in mrtvih.

... Cerkovnik? ... Cerkovnik? ... Jaz pa cerkovnik? ... Vaši župljani bi delali oči, velike kot kolesa pri gnojnem košu! Za večno bi si nakopali sramoto, gospod župnik!«

»Kljub temu tvegam!«

»Kljub temu tvegam... Kljub temu tvegam!... Izgleda, da ne znate ničesar drugega več reči kot: Kljub temu tvegam... Nehajte vendar! Jaz bi kljub temu ne vzdržal, to veste vi prav tako dobro, kot jaz!«

»Ali misliš, da morem jaz vzdržati?«

»Da... da... že razumem... sedaj računajte na moje dobro srce. To ni lepo od vas, gospod župnik!«

»Jaz bi lahko računal na tvojo čast, Flirefleter in je rekel: Kdor ne dela, naj ne je.«

Flirefleter je bruhnil v glasen smeh. Njegove oči so se poredno zasvetile in sumljivo naglo je okrenil pogovor v novo smer.

»Aj, aj, gospod župnik. Vi vendar niste več otrok? Vi veste čisto dobro, da ljudje, ki najmanj delajo v splošnem največ jedo... Tako je to uredil naš ljubi Bog, kakor se reče in tega se tudi držim: Vedno skušam ostati na oni strani, kjer se največ je.«

Toda župnik ni bil voljan, da bi se pustil zavesti na stranpota. Muzajoč se je dejal:

»Tega ti zaenkrat ne zamerim preveč, ti lenuh vseh lenuhov. Toda povej mi, ali te res nič ne gane, kadar greš zjutraj žvižgajoč in pevajoč po cesti, pri tem pa veš, da si mučim svoje stare, trhle kosti gori v zvoniku, kjer zvonim in moram potem opraviti še vse ostalo delo, ki ga je treba izvršiti?«

Iz naših krajev

CELJE

Grozna nesreča pri gradnji nove hiše OUZD

Smrt delavca pri kopanju temeljev

Pri kopanju temeljev za novo poslopje OUZD se je zgodila preteklo soboto, dne 30. novembra strašna nesreča, ki je zahtevala zopet delavčovo življenje. Okrog 16.30 ure se je vsula zemlja, odn. nasip na dva delavca, ki sta stala v skoro 4 m globokem jarku. Zemlja je podšla Oblasarja Karla iz Celja in Pirca Janeza iz Loke pri Planini. Prvega je prst zasula do prsi, drugega pa popolnoma, tako da so ga po 3 in pol urnem iskanju izkopali mrtvega.

Vzrok nesreče bo sicer ugotovila komisija. Javnost se ne čudi, kako je bilo mogoče, da se je zgodila tako grozna nesreča, ko vendar lahko vsak lajik ugotovi, da se kopljejo temelji v običajni nasipini. Čudno se zdi, da se je smrtno ponesrečenega odn. kopavalo več kot 3 ure, da si je še njegov sponesrečenec, da vrata zakopan, slišal krike pomoči. Kakor smo izvedeli, sta imenovana delala nujno naročena dela baje tudi v tem. Ne oziraje se na to, kdo je prevzel dela gradnje, smelo zahtevamo, da se naj vzrok nesreče preišče in odgovorne kaznuje, ker nikakor ne gre, da bi bile pri nas v Sloveniji smrtno nesreče pri delu tako pogoste. Ker je gradnja last OUZD, smo uverjeni, da bo ta smrtni slučaj nepristransko ugotovljen in javnost pravilno obveščena, da ne bo nepotrebne razburjenja nad ustanovo, katera razpolaga z zadostnimi denarnimi sredstvi, ki ji jih dajejo delavci.

(Prizadetim in njih svoicem svetujemo, da si takoj oskrbe vse potrebne dokaze za sodno razpravo. Ako bi bil podjetnik obsojen zaradi malomarnosti, imajo prizadeti oz. njih svoji pravico do polne odškodnine in ne samo do ev. nezgodne rente. Op. ur.).

Uvodni članek »Naš državni praznik«, ki je bil objavljen v sobotni štev. »Delavske Politike«, je zbudil tudi med celjskim javnim mnenjem vsesplošno odobravanje in kar je glavno, precejšnje zanimanje. To je znak, da je splošna želja čitateljev časopisov, da se jim naslika dejanski položaj, tak kakršen je in pove tudi izhod iz njega. Velika zastava na mali hiši naj bo znak, da so v njej vsi zadovoljni, ki stanujejo pod istim krovom. Slavospevi naj bodo eno, dejstva pa drugo, o čemer bo treba voditi račune, posebno v današnjih resnih časih.

V mestno občinsko upravo je bil na zadnji seji imenovan in obenem zapričen nov občinski svetovalec, g. dr. Zdravko Kalan. Ime g. svetnika je delavstvu znano iz časa, ko se je nameravalo deložirati vse podružnice strokovne komisije iz hiše D. Z. Takrat je imenovan zastopal sedanega predstavnika D. Z. in končno našel izhod, da je spričo velikega razburjenja med delavstvom deložacijsko preprečil.

KRANJ

Zadeva je ostala nepojasnjena. V začetku oktobra je čuvaj v tekstilni tovarni Božič ustrelil na dvorišču tovarne bogatega trgovca iz Kranja Hinka Podjavorska. Kakor znano, je čuvaj trgovca najprej pregledal. Trgovca pa se je potem še enkrat vrnil, preskočil plot dvorišča in se skril v senci. Čuvaj je streljal in ga pogodil. Tedaj se je reklo, da se bo zadeva preiskala in ugotovilo, kako je do tega usodnega dogodka prišlo in kaj je iskal omenjeni trgovec ob tako pozni uri v bližini tovarne. Od tega je sedaj preteklo že precej časa, vendar pa o tem še nismo ničesar čuli kot samo razne domneve. To pa je premalo. Mogoče bi se pa vendarle dalo ugotoviti dejansko stanje te čudne zadeve.

Kolika je zaloga blaga »Jugobruna« v Arandzelovcu? Beograjska »Politika« z dne 24. t. m. je pisala, da ima »Jugobruna« v svojih skladiščih v Arandzelovcu prikrita za okrog 15 milijonov din blaga. Zastopnik »Jugobruna« dr. Ante Bojanić je na to vest objavil v »Politiki« dne 26. t. m., da to blago ni prikrito in, da ne predstavlja niti tretjine navedene vrednosti. Sprememba v vodstvu protijetičnega dispanzerja. S 1. oktobrom je prevzel vodstvo protijetičnega dispanzerja g. dr. Grujić Milij, sekundarni zdravnik na Golniku in specialist za pljučne bolezni. Obiskovalci dispanzerja ga imajo zelo v čišli, ker je simpatičen in obenem natančen pri preiskavah, kakor je bil tudi prejšnji vodja dispanzerja šef-zdravnik g. dr. Robert Neubauer.

PRIMSKO

Poti nam pa le ne zapirajte. Zadnjič je bilo govora o pešpoti ob Kokri, ki da jo hoče nek posestnik zapreti, zato pa dovoliti pot od Kokro do glavne ceste. Vsačani smo bili nemalo presenečeni, ker so med nami žive priče, ki vedo, da sta se obe poti uporabljali najmanj že 60 let. Zato nam ni treba nobenega dovoljenja in tudi ne nobene naklonjenosti kogarkoli, ako hočemo še naprej hoditi po teh potih. — Po tej poti so kmetje vozili pred leti vodo za živino, stalno pa jo uporabljajo naše žene, ki hodijo na Kokro prati. Ako je mestna občina količaj uvidelna, bo znala najti sredstva, da ne bo prišlo do zaprtja poti in seveda tudi ne do zaprtja steze ob vodi. Ta steza je edina, ki še preostane človeku, ako se hoče poleti izogniti blatu ali prahu na glavni cesti in je važna tudi za mestjane, ki hodijo v vas Britof in nazaj. Poti bomo rabili vedno več, zato se bodo s tem morali sprijazniti tisti, ki mislijo, da sami sicer smejo hoditi po potih, ki bi jih drugi radi zaprli, drugi pa bi ne imeli hoditi po potih, ki jih le-ti reklamirajo kot nekakšno svojo last. — Več občanov.

Naroči si koledar »Cankarjeve družbe«!

LJUBLJANA

Pet novih občinskih svetnikov je bilo imenovanih v občinski svet, ki so tudi že prisegli in sicer so to gospodje: dr. Macin Josip, dr. Leskovic Franc, Čebin Franc, trgovec s kurivom, Krvina Ivan, urarski poslovođa in Dolničar Maks, restavrtar.

Zimska akcija je zbrala lansko leto din 621.406, izdala pa ni vsega denarja, ampak ji je ostalo za letoš 140.030.

Iz seje ljublj. obč. sveta. V svojem poročilu o zimski pomoči je župan g. dr. Adlešič omenil, da zdravniki niso prispevali mnogo.

MARIBOR

Drag nauk delavca, ki je koristil drugim

Nek pekovski pomočnik je moral celo leto delati preko zakonito dopustnega delovnega časa, ki je bil do letošnje jeseni za pekovske pomočnike itak že nenavadno trd, ker se je delalo ponoči, ki je po naravi človeku prisojena za počitek in spanje. Po zakonu bi mu šlo za ta čas okrog din 5000 plačila za nadure, ki ga ni prejel. Toda pri odhodu mu je pekovski mojster predložil ob zadnjem izplačilu v podpis izjavo, da je prejel vso svojo plačo za svoje delo, ki ga je opravil v pekarni. Ker mojster ni hotel plačati nadur, ga je pomočnik tožil. Sodišče pa je razpravljalo vsled ugovora pekovskega mojstra le o tem, če je pomočnik podpisal to izjavo ali ne. Sodni izvedenec za pisavo je potrdil, da je pomočnik res lastno ročno podpisal »Izjavo«. Sodišče je nato pomočnikovo tožbo zavrnilo za ves tožbeni zahtevek in ga še obsodilo, da mora plačati stroške dveh zastopnikov. Pekovski pomočnik je

Na mariborskih osnovnih šolah je bilo ukinjenih več oddelkov, kar bo imelo silno kvarne posledice. Že sedaj je bilo po nekaterih razredih mnogo preveč učencev in učenk, tako da najbolj neumorni učitelji niso mogli več zmagovati napornega pouka. Sedaj bodo šolsko decio iz ukinjenih razredov porazdelili na ostale razrede, zaradi česar bodo posamezni oddelki še bolj natpani. Splošno je znano, da v Mariboru primanjkuje še vedno šolskih prostorov, oziroma, da je premalo osnovnih šol, zato je pričakovati, da bodo ti ukrepi preklani in tako omogočen reden pouk na osnovnih šolah.

Povečanje tekstilnih tovarnov. Pri tvrdki Hutterjevega podjetja, ki je namenjena v stavbi tovarniških objektov, kjer namerava tvrdka izdelovati svilo. Ker je vreme prejšnji teden še dopuščalo, so nadaljevali z notranjimi deli. Tudi na stavbi Hutterjeve stanovanjske palače pri sreskem načrtu je še tvrdka Kiffmann dokončevala betonsko streho, osatli dve tvrdki pa deloma zaposlujeta delavce pri zidanju notranjih sten. V Košakih je povečala svojo delavnico tekst. tov. »Atama« proti vinogradu g. Vollerja. Poleg nje je dogradil g. Palouc lepe skladišne prostore za svojo sadno trgovino tvrdke »Kanada«. — Žalostno pa sameva na nasprotni strani ceste poslopje bivše tovarne »Mirim«, ki se je preselila v Zagreb in so ostali obežni prostori nekdanje vile »Alvis« prazni. Sedaj podirajo na travnišču pred poslopjem drevesa. Nekaj časa se je govorilo, da se bo naselila v tem poslopju tovarna gumbov iz Kamnika, a je ni od nikoder. Pri tovarni »Mirim« so bile zaposlene večinoma ženske iz okoliških viničarij, katerim sedaj ta, čeprav skromen zaslužek zelo manjka.

Surovin za izdelovanje mila primanjkuje. Sedaj je že več kot dva meseca v veljavi prepoved izdelovanja jedrnatega mila, ki je imelo v sebi 70 in mogoče še nekoliko več odstotkov talš. Odstotek talš v milu je s prej omenjenim ministrsko uredbo omejen na največ 50 odstotkov. Toda tudi za izdelovanje takega mila ni na razpolago surovin. Primanjkuje zlasti loja, ki so ga nekoč tovarne mila celo prodajale v južne kraje, kjer ljudje ne belijo jedi z oljem, niti s svinjsko mastjo, ampak z lojem. Vseled pomanjkanja loja je delo v tovarnah zastalo in pralnega mila že po več tednov ne izdelujejo. Tovarna, ki je včasih dobavila mesečno po kakšnih 25 vagonov mila, ga sedaj izdela komaj kakšen vagon mesečno. Pa še to se bo nehalo, ako ne bo loja, ki ga je v zadnjih tednih docela zmanjkalo. Izdeluje se pa še toaletno milo, toda tudi tu je nevarnost, da ne bo surovin in potem bodo tovarne mila menda sploh obstale.

Podražitev soli in petroleja. Minulo soboto so finančni organi popisali po vseh mariborskih trgovinah zaloge soli in petroleja, ker sta se ta dva monopolna predmeta podražila. Finančni organi so istočasno kasirali razliko, ki je nastala med novo in prejšnjo ceno. da finančna uprava ni izdala svojim organom nalog, da morajo izstaviti za prejete zneske prizadetim trgovcem potrdila, temveč so imeli samo nalog, da te zneske vpišejo v popisno polo. Opozorili smo na to nepravilnost, ker bi se lahko v teh časih, ko je na delu toliko prefriganec, kdo izdal za finančnega organa in tako oškodoval trgovce oziroma monopolno upravo. Nova cena za vse vrste soli, razen za fino namizno sol, ki je po 5 din kg, je din 2,50 za kg. Za živinjsko sol znaša cena din 0,75 za kg. Liter petroleja bo odslej stal 9 din. Glede prodaje petroleja pa so bili izdani posebni predpisi, katerih se bodo morali trgovci držati in bo vsak konzument lahko zahteval le predpisano količino petroleja na osebo. Začasno pa je bilo trgovcem prepovedano prodajati petrolej, kar bo verjetno trajalo le kratek čas, ker je jasno, da baš sedaj prebivalci, ki nimajo električne razsvetljave zaradi dolgih zimskih večerov najbolj rabijo petrolej.

Vsi starši, ki so prijavili svoje otroke za evakuacijo v slučaju vojne, se pozivajo, da tekom 8 dni javijo pri mestnem socialno političnem uradu, Rotovski trg 9-I, eventualno spremembo svojega bivališča.

Proti temu sta se oglasila primarij dr. Meršol in dr. Debevec, ki sta rekla, da ljubljanski zdravniki nimajo vsi privatne prakse in da je to tudi nekaj vredno, ako sodelujejo pri vseh socialnih akcijah izven zimske pomoči. Potem pa je župan izjavil, da ni imel namena zdravnikov žaliti.

Obširno poročilo o novem položaju in redu na mestni občini v zadnjih letih, po izvršenih preiskavah, premestitvah uradnikov itd., bo, kakor se čuje, podano ali v proračunski debati ali pa nekoliko kasneje.

te dni pisal o tej svoji pravdi, ko je odhajal na orožne vaje: »Čeprav nisem za sebe ničesar dosegel, nasprotno, moral bom še tja plačati, imam vendar zadoščenje, da sem s to pravdo izvojeval najbrž za vedno red v tej pekarni. Drugi, ki so prišli na moje mesto, delajo sedaj samo v zakonito dopustnem času. Njihov položaj sem izboljšal in napravil red. Tudi to je mnogo in imam zaradi tega veliko notranje zadoščenje. Sam pa sem se tudi pri tem enkrat za vselej pošteno podučil o svojih pravicah in dolžnostih in zlasti ne bom nikdar v službi delodajalcu ničesar podpisal, posebno ne ob odhodu iz službe.« — Take so besede odločnega in zavednega delavca, ki je spregledal, čeprav malo prepozno. Tudi on si je namreč šele tekom svojega iskanja pravice pred sodiščem naročil »Delavsko Politiko«. — Če bi jo bil imel prej, verjetno ne bi nikdar podpisal takšne izjave.

Udeležite se proslave
500-LETNICE
izum. premakljive črke
Jameza G. Gutenberga
7. XII. v Nar. gledališču
Dram. prikaz vojaške
godbe, pevski nastopi

Prof. Baš o zgodovini Maribora. Danes, v ponedeljek, dne 2. decembra bo v »Vzajemnosti« predaval g. prof. Baš o zgodovini Maribora. Predavanje se bo vršilo s pričetkom ob 20. uri v dvorani na Ruški cesti 7 (vhod na dvorišču).

Pri gradnji palače »Vzajemne zavarovalnice« še vedno delavci kopljejo temelje in vršijo priprave za gradnjo, ki se bo verjetno spomladi pospešeno nadaljevala.

Razpis Slomškove nagrade za leto 1941. Mestno poglavarstvo mariborsko razpisuje Slomškovo nagrado za leto 1941 v znesku din 5.000.—. Pravico do tekmovanja imajo v mariborskem področju delujoči pisatelji. Delo je treba predložiti do 1. septembra 1941 predniku mestne občine mariborske tako, da je avtor označen z geslom, njegov naslov pa priložen v zaprti kuverti.

Policijski stražniki so minuli petek ponoči lovili po ulicah nekega prevečjanca, ki je postal sumljiv v Kinobaru, ker je plačeval dve-ma deklicama v njegovi družbi s tisočaki. Ker je pobegnil, so stražniki oddali za njim več strelav, končno so ga v neki hiši v Marijini ulici zopet ujeli. Osumljen je, da je bil soudeležen tudi pri roparskem napadu na Tržaški cesti, kjer so 23 letnega delavca Štefana Iskro pobili z boksarji na tla in mu vzeli 125 din, ki jih je imel pri sebi, nato pa pobegnili. Aretiranec se piše Ignac Hlešič in je doma blizu Sv. Trojice. Ker ob aretaciji ni imel več denarja pri sebi, domnevajo, da ga je kam skril, ali pa med begom odvrgel.

Ljudska univerza. V ponedeljek, dne 2. decembra bo imelo mariborsko občinstvo redko priliko, da vidi in sliši dva najodličnejša predstavnika novejšega slovenskega slovstva. Iz svojih del bosta čitala pisatelja Miško Kranjec in prof. Anton Ingolič.

Prva letošnja otroška predstava v gledališču bo v petek, dne 6. t. m. ob 15. uri. Uprižori se zelo zabavna in sodobna Kristnerjeva igra »Pikica in Tonček«.

Miklavžev večer plesne šole I. del. kol. osr. društva se bo vršil dne 8. decembra s pričetkom ob 19. uri v Gambričovi dvorani. — Odbor.

JESENICE

Literarni večer mladih slovenskih književnikov se je vršil v nedeljo, dne 24. septembra na Jesenicah v »Sokolskem domu«. Nastopili so književniki Vladimir Bartol, L. Kiauta, Ludvik Mrzel in Nikolaj Pirnat, ki je za uvod čital tudi še pesmi Igorja Torkarja, ki je pri vojakih. Recitacije so napravile na navzoče globok vtis, zlasti Torkarjeve pesmi in Mrzelov odlomek iz »Boja v Trbovljah«. Pa tudi ostalo je bilo prvovrstno. Vendar bi se moral človek — če bi sodil kulturnost bahavih Jesenic po obisku tega večera — razklati in obupati nad našo »kulturo«. Niti 100 ni bilo udeležencev, ki so se potrudili, da pozdravijo tu na meji slovenske mlade književnike, glasnike današnje dobe in njenih kulturnih teženj. Nobenega sloja jeseniškega prebivalstva ni mogoče izvesti: ni bilo ne inteligence, ne delavstva, ni bilo ne višjih, ne srednjih, ne nižjih plasti jeseniškega prebivalstva oz. od vseh so bile samo redke izjeme. Mnogo bo treba še dela, mnogo bo treba še poštrevnosti in veliko manj praznega besedičenja, predno bodo Jesenice res lahko pokazale, da jim je resna kultura nekaj več, kakor pa samo prazna beseda. Njim, ki so pa večer obiskali in pokazali zanimanje za mlade naše književnike, je bilo samo to žal, da je večer prehitro minil in kakor že rečeno, da je vse obdajala nekaka tesnoba prazne dvorane — na dnu srca jih je pa težila sramota »kulturnih« Jesenic.

POSLEDNJE VESTI

Okrog 7000 ujetnikov

Grško vojno poročilo pravi, da so grške čete zavzele vrhove planin v Albaniji, ki tvorijo razvodnico. S te razvodnice tečejo vse reke proti Jadranskemu morju. Iz Podgradca pritiskajo Grki proti Elbasanu. Na osrednji fronti je zapadel sneg, kljub temu so pri kraju Fermeti napredovali Grki precej globoko.

Severovzhodno od Argirocastra so Grki zajeli 150 italijanskih vojakov. Dne 30. novembra je bilo vjetih okrog 7000 Italijanov.

O položaju v Albaniji pravi »Krasna zvezda«, da bodo morali Italijani naglo izsiliti odločitev, ker bo treba obdržati borbeni duh čet. (Reuter).

Nemško vojno poročilo pravi, da so nemška letala v noči na 2. december metala bombe na Southampton in potem nad Londonom nadaljevala delo razdejanja. Vreme je bilo zelo ugodno. — Po bombardiranju je bilo v Southamptonu 60 požarov. Zadeta je bila tudi velika elektrarna. 2 nemški letali sta bili sestreljeni. Angleži so šele proti jutru napadli nemško obalo. Mesto Bristol, ki je bilo bombardirano pred nekaj dnevi, še sedaj gori; cele trgovske četrti so nemške bombe uničile.

Angleško vojno poročilo javlja, da so angleška letala v noči na 2. december metala bombe na nemška oporišča v Franciji, na Danskem in Norveškem.

Angleška podmornica »Triada« je izgubljena, ker se že dolgo ni vrnila v izhodišče, javlja angleška admiraliteta.

Ogled italijanskih vojniških ladij, ki so se udeležile borbe z angleškimi pri Sardiniji, so izvršili inozemski častniki. Ugotovili so, da so ladje nepoškodovane in je japonski zastopnik tiska izjavil, da Japonci Angležem sploh nič ne verjamejo, ker samo lažejo. (Stefani).

Romunija ne prizna zasedbe Sedmograške po Madžarih, je rekel ministrski predsednik general Antonescu v Albi Juliji zbranim gardistom. To je Madžare razburilo in pravijo, da se Romunije ne boje, ker je v razslu. V Bukarešti bo 3. decembra slovesna parada v zvezi s priključitvijo Romunije na os. (Reuter).

V Nemčiji smejo živeti samo Nemci, je dejal pokrajinski vodja za Loreno Bircel na zborovanju v Saarbrücknu, zato so se morali vsi Francozi izseliti iz te pokrajine.

Japonci so bombardirali Čunking, sedež Čankajskove vlade z velikim uspehom.

Sneg je zamedel železniško progo v Liki. Vlaki iz Splita vozijo samo do Knina. Nek tovorni vlak je iztiril in obitl v snegu. 12 vagonov je popolnoma zamedenih. Temperatura zanaša —9 stopinj C, burja brije s hitrostjo 140 km na uro.

Svinjsko meso se bo pocenilo, ker je cena prašičem v Vojvodini padla za din 2 za kg žive teže.

IZ ČEŠKE

»Češka Filharmonija« v Plznu. Minule dni je priredila svetovno znana »Češka Filharmonija« v Plznu, mestu škodovih tovarnov, dva koncerta, ki sta imela sijajen uspeh med češkim občinstvom. Na prvem koncertu, ki ga je vodil kapelnik »Narodnega divadla« iz Prage, prof. V. Talich, so izvajali med drugim predigro Smetanove opere »Prodana nevesta«, rapsodijo Leoša Janáčka »Taras Bulba« in druge. Na drugem koncertnem večeru so proslavili 100 letnico rojstva češkega skladatelja Antona Dvořaka in so ob koncu izvajali Dvořakove »Slovenske ples«, kar je vzbudilo pri poslušalcih spontano navdušenje.

Višja delavska šola, ki jo prireja vsako leto »Dělnické akademie« v Pragi, ima letos dva oddelka. — Prvi del je posvečen temeljnemu vprašanju svetovnega pokreta in predavajo: Dr. Jaromir Hlaváček: »Delovno pravo« (16 ur), tajnik Arno Hais: »Strokovni pokret službenec« (10 ur), prof. V. Jankovec: »Narodno gospodarstvo« (20 ur), ing. Friedel: »Nauk o podjetju« (10 ur). Tem strokovnim predavanjem bo sledil še tečaj splošne izobrazbe, na katerem bodo predavali: dr. Šima: »Izvečki iz socijologije« (12 ur), docent dr. J. Heidenreich: »Kako čitati?« (16 ur), prof. Jankovec: »Narodno gospodarstvo« (20 ur). — V drugem letniku bodo predavatelji podrobneje obravnavali sledeče predmete: dr. J. Hlaváček: »Delovno pravo«, socialno-politično nadzorstvo (8 ur), tajnik Arno Hais: »Nova pota strokovnega pokreta« (6 ur), prof. V. Jankovec: »Funkcije denarja in kredita v gospodarstvu, nove teorije in smernice« (6 ur), dr. J. Šima: »Socialna psihologija« (12 ur), prof. J. Sochor: »Zgodovina izuma in dela« (12 ur), docent dr. J. Heidenreich: »Temelji moderne češke literature« (12 ur). Na dveh večerih bodo govorili še o umetnosti, godbi, gledališču, slikarstvu in filmu.

Nove težke kazni urada za cene. Zaradi draženja raznih živil je bil kaznovan Hugo Kornfeld v Terezinu na 10 dni zapora in denarno globo 50.000 kron, Ludovik Budiček, mesar v Pragi na 15.000 kron in Jan Bucek, trgovec z zelenjavo in sadjem v Pardubicah, na 5.000 kron.

Francoski komisar Sirije — v letalu utonil v Sredozemskem morju. Francoska vlada je imenovala novega komisarja za Sirijo, bivšega policijskega prefekta v Parizu, Chiappe. Chiappe se je podal na novo službeno mesto z letalom, ki pa se je spotoma zrušilo in padlo v morje pri Sardiniji. Vsi potniki in letalo so utonili. Pravijo, da je letalo zašlo med angleška in italijanska letala, ki so se tedaj spopadala v bližini Sardinije. Chiappe je bil znan pristaš fašistične ideologije in predstavnik francoske desnice ter je v Parizu prav nemilostno nastopal proti delavstvu.

Churchill je dopolnil 66 let dne 30. novembra tega leta.

Armada francoskega generala de Gaulleja šteje okrog 32.000 mož, ima tudi okrog 60 letal in okrog 1000 letalcev. — Vlada v Vichyju pa sme imeti v kolonijah nad 100.000 mož vojske.

[3]

Položaj žene v Sovjetski Uniji

Dvoje načel z ozirom na ženo.

V vsakem slučaju je pred nami dvoje temeljnih različnih načel o položaju žene v družbi. Eno je stilizirano od nacionalno-socialističnih ideologov, drugo — od marksistične ideologije zakonske zveze in družine.

Na temelju teh dveh ideologij počivata dve stvarnosti, ki sta si v svoji osnovi popolnoma različni.

Naša kapitalistična družba je tako urejena, da žena čuti potrebo, da je zaposlena nekje izven domačega ognjišča, z drugimi besedami — nekaj jo sili h gotovemu sodelovanju v proizvodnji, bodisi kot delavka ali kot nameščenka. Minuli so časi, ko je zaslužek očeta ali moža popolnoma zadostoval za potrebe vse družine in ko ni bilo potrebe, da bi iskali postranski, dopolnilni zaslužek člani družine, sposobni za delo, najmanj pa mati.

Nerešena nasprotja.

Toda nihče ne more dvomiti, da to neizogibno sodelovanje v proizvodnji odtrga ženo od družine, jo napravi nesposobno da bi vodila gospodinjstvo, da bi čuvala in vzgajala svojo dečo. Iz tega sledi, da socialni red buržoazne družbe postavlja ženo pred surovo potrebo, da sodeluje v gospodarskem, kulturnem in javnem državljanskem življenju, mora pa se pri tem odreči družini in materinstvu kot individualni funkciji.

Jasno je, da je prvo v nasprotju z drugim in vsak poskus, da bi se ti dve vprašanji medsebojno spravili, vodi k razpadu enega ali drugega.

V tem smislu dobro razumemo teoretike nacionalnega socializma, ki si prizadevajo, da

bi se ideološko postavili na neko jasno stališče: ženi je mesto pri ognjišču, v gospodinjstvu in v materinstvu. Toda ko so se grobo in brez pomislekov odločili za eno polovico gori navedenih možnosti med dvema stvarmi, niso rešili nasprotja, ki ga je sodobno življenje naše družbe ustvarilo v življenju in usodi žene, ki je gospodarsko odvisna od moža.

Število žen v šolah.

Zaustavimo se zdaj ob oni stilistični napisani rešitvi, ki jo temu vprašanju daje država v današnji Sovjetski Uniji.

Po ideologiji te države naj bo žena gospodarsko neodvisna od moža. Kakor je on dolžan delati, da bi mogel živeti, tako tudi ona. Kakor on sodeluje v proizvodnji, v kulturnem in javnem državljanskem življenju, tako mora tudi ona imeti popolno pravico in vso možnost, da stori isto. Čeprav jo današnje kvalifikacije (sposobnost) žene še vedno ovirajo, da bi hodila z možem vstric, je to le posledica slabe nekdajnosti. Izobrazba in kultura sovetke žene se morata načrtno in vsestransko dvigniti. Za to dvigovanje pa danes ni nikakih zaprek več. V šolskem letu 1927/28 se je učilo v sovjetskih osnovnih in srednjih šolah 4 in pol milijona deklic, a leta 1935. se je njih število dvignilo na 11.915.100. Na delavskih fakultetah je bilo 1928. leta 15,6 odst. žensk, leta 1935. pa že 36,6 odst. V višjih šolskih zavodih je bilo leta 1927. žensk 21,8 odst., a leta 1935. že 38 odst.

Iz teh števil se jasno vidi, da se bo sovjetska žena že v najbližji bodočnosti, po svoji kvalifikaciji (sposobnosti) popolnoma izenačila z moškim.

(Nadaljevanje sledi.)

V pojasnilo obrekovalcem

S. J. Goršek iz Celja je prosil s. F. Murna v Trbovljah za pismeno pojasnilo, ali je res, kar se v Celju govori, da je s. J. Arh kriv, da niso dobili staroupokojevc 20 odst. redne mesečne doklade na svoje dosedanje doklade, ker na konferenci v Ljubljani dne 8. februarja ni hotel na to pristati.

K tem izjavam podpisani javno, da je resnična zgoraj navedena trditev in k temu tudi moja izjava, ki sem jo tozadevno dal na zapisnik: Mene osebno, predvsem pa še kot predstavnika »Zveze rudarjev Jugoslavije« bi bilo sram pred samim seboj, ako bi pristal na tako nizko povišanje doklad tem revežem. Predlagal sem in od tega ne odstopam, da se jim da najmanj 50 odst. povišanje doklad, da si tudi to še od daleč ne odgovarja dejanskim potrebam staroupokojevc.

Moje stališče ni zmagovalo, pomagalo pa je, kajti po predlogu »Delavske zbornice« bi bili dobili upokojeneci samo 20 odst. povišanja doklad, kar bi znašalo letno okrog 450.000 din, a dobili so enkrat za 4 mesece po 20 in za nadaljnih 8 mesecev pa po 30 in 40 odst. To bo znašalo okrog 1 milijon 200.000 din. Te številke menda povedo dovolj jasno, v čem in za koliko sem zopet izdal interese staroupokojevc. — J. Arh.

Delavski pravni svetovalec

Podedovani šivalni stroj (Trbovlje)

Vprašanje: Moja pokojna žena je pred leti skupno z materjo-posestnico kupila star šivalni stroj, tako da sta plačali vsaka polovico. — Potem pa je mati rekla, da je ta stroj last moje žene in ima zato tudi priče. Mati je potem posest prodala s premičninami vred, toda predmetni stroj ni bil nikjer vpisan, temveč samo posteljnjak in omara. Prevzemnik-posestnik sedaj noče dati posteljnjaka in omare. Žena je zapustila mojemu sinu, sedaj 11 let staremu, znesek din 5000, ki je bil vložen v otri, hranilnico. Ali smem ta denar dvigniti? Kličem me na sodišče, da bi moral dati izbrisno pobotnico, ali jaz nisem podpisal, ker nisem sprejel ne posteljnjaka in ne omare in sedaj advokat toži mojega mladoletnega sina in mene. Ali lahko moj sin ali jaz v teh ozirih tožbo zgubimo ali ne?

Odgovor: Vaša vprašanja niso dovolj jasna, da bi Vam mogli točno odgovoriti in dati zanesljiv nasvet. Priporočamo Vam in drugim čitateljem za podobne slučaje, da stopite v Vašo organizacijo in naprosite tam kakega v pisanju bolj izveženega odbornika, da Vam napiše dejanski stan in vprašanje za našega »Pravnega svetovalca«. — Ker nam Vaš položaj ni povsem jasen, bi bilo nevarno, da bi Vam svetovali, posebno ko že teče pravda. Tem bolje bo, če stopite k sodniku v Laško, ali kakemu drugemu advokatu, ki bo vpogledal pri sodišču spise in Vam na podlagi njih lahko pravilno svetoval nadaljnje zadržanje. — Če je Vaša žena kupila dotični šivalni stroj skupno z materjo, je bila že takrat najmanj

solastnica. Ako ji je mati še svoj del podarila in je žena stroj prevzela kot svojo last, je bil izključno njena lastnina, a po smrti žene je padel v njeno zapuščino ter postal last zakonitih dedičev. Glede posteljnjaka in omare sami pravite, da je bil z notarsko pogodbo vpisan pri prodaji posestva in je torej to last prevzemnika posestva. — Denar mladoletnih se lahko dviga iz hranilnice le za dokazane potrebe mladoletnega otroka, z odobritvijo varstvenega sodišča. — Če zahtevajo od Vas kot varuha otroka izbrisno pobotnico za ta denar, ki je že položen za otroka pri hranilnici in torej že izplačan, boste vsekakor morali pobotnico podpisati. Ravajte se v tem oziru po nasvetu varstvenega sodnika, ki je odgovoren za premoženje mladoletnega in Vam bo gotovo samo pravilno svetoval, kaj Vam je storiti.

Delo na kmetski žagi. (Savinjska dolina)

Vprašanje: Zaposlen sem pri navadni kmetijski žagi in rečem les za trgovino. Delam vsak dan po 16 ur dnevno. Včasih pa tudi po več dni ne morem ničesar delati, radi prevelike vode. Kakšno mezdo lahko zahtevam po novi uredbi o minimalnih mezdah in ali lahko zahtevam plačo tudi, kadar žaga zaradi vode ne obratuje.

Odgovor: Od 1. aprila do 1. oktobra 1940 je bila minimalna mezda za delavce na žagah po din 3 na uro, a od 1. oktobra naprej po din 4,50. Te minimalne mezde pa lahko zahtevate le tedaj, če lastnik reže les obrtno. — Zadržek zaradi nenadoma nastale vode bi najbrž sodišče smatralo za višjo silo, za katero delodajalec ne odgovarja in bi Vam v tem slučaju ne priznalo pravice do mezde. Je pa stvar dvomljiva, ker pripada uslužbencu po § 220 obrtnega zakona plača, če ni mogel opravljati službe in so to zakrivile razmere službodajalca. Ljubljansko prizivno sodišče je enkrat v podobnem slučaju zavrnilo zahtevo delavcev po plači zaposlenim pri delih v Ljubljani, ko je tam nastopila voda in niso mogli delati.

Stavbne parcele

Več krasnih stavbnih parcel in njih prodaj v bližini Celja. Poizve se v upravi »Delavske Politike«, Celje, Delavska zbornica

Kotiček sodružic

Prevžitkarji

Prevžitkarstvo je pač najzalostnejše poglavje našega kmečkega življenja in še dolgo bo ostalo nerešeno vprašanje, kako izročiti zemljo in hišo od roda do roda tako pravično, da bi ne bili mladi preobremenjeni, a da bi bili vseeno stari preskrbljeni in bi se jim ne godila krivica.

Marsikdo misli, da bi bilo najpravičnejše, če bi stari izročili svojino šele ob smrti, po znanim rek: Ti meni luč, jaz tebi ključ. Ta način je tudi res priporočljiv povsod tam, kjer so pogoji zanj ugodni. Seveda se pri tem včasih zgodi, da stari ob smrti ne izroče posestva tistemu sinu ali hčerki, ki jim je bil v življenju največja opora in desna roka. Zgodi se pa včasih tudi, da postane starček otročji ali zapravljiv, da požene mnogo teža, kar je prej družina prigarala in prištedila in potem ne dobe otroci onega, kar je zrastle z njihovo pomočjo.

A kljub temu, da so taki slučaji bolj redki, so vendar težave z zahtevo, naj izroče kmečki stari posestvo šele ob smrti, saj dostikrat stari ne morejo in mladi nečejo. Vsako majhno posestvo zahteva neprestano trdo delo, ki mu izgarani stari ljudje niso sami več kos. Mladi pa se nečejo ubijati na domu, če ne vedo, da se zase, in če ne morejo sami uporabljati sadov svojega dela, kakor sami hočejo. Mladi hočejo samostojnost, hočejo lastno ognjišče, hočejo biti sami svoji gospodarji in gospodinjke, kar je tudi umljivo in naravno.

Dokler ne bo uvedeno splošno starostno zavarovanje tudi za deželo, bo veljalo prevžitkarstvo, ki je pa žal le prepočesto vir sovraštva in hudobije. Zato bi bilo potrebno, da se prevžitkarstvo primerno preuredi. Tam kjer ni prave uvidevnosti in ljubezni, je najbolje, če sta obe gospodinjstvi iz vsega početka popolnoma ločeni. Seveda pa se je treba zavdati, da je vsako gospodinjstvo tem dražje, čim manjše je in da bi bilo za gospodarsko šibke sloje mnogo bolje eno veliko skupno gospodinjstvo kakor dvoje majhnih.

Na vsak način pa bi moral imeti vsak prevžitkar svoj »kot«, ki bi si ga lahko uredil popolnoma po svoji volji. Če ni za to na razpolago posebnega poslopja, pa bi se zato moral preurediti poseben del hiše. To bi bilo dobro tudi zato, ker bi potem tudi ostali otroci imeli še vsaj košček doma, ki ga marsikje nimajo. Dajanje imajo stari največkrat zavarovane z vknjižbami, ki so pa dostikrat vir sporov. Dobro je, če se prevžitkarji nekako zavarujejo še posebej na ta način, da si kot svojo lastnino pridržijo kos zemlje ali kako poslopje, da lahko nanj vzamejo posojilo ali pa ga celo prodajo, seveda samo v slučaju, če mladi zanemarijo svoje obveznosti nasproti njim.

Spori med prevžitkarji in mladimi so na dnevnem redu. Bridka resnica je, da nosijo največ krievde na tem žene, mlade gospodinjke, ki pridejo k hiši in nimajo prav nič razumevanja za stare ljudi, ki so napojili zemljo s svojim znojem in iztisnili iz sebe vse moči za dom in družino. Kolikokrat se zgodi, da sta stara dva zgradila dom s svojimi žulji, ga dobesedno pristradala in prigarala, na starost pa ju mlada dva podita ven in vidita v njih samo nadlogo. Žene, ki v notranjih zadevah pri hiši navadno odločajo, naj bi ves svoj vpliv zastavile v to, da se bo vsaj v posameznostih prevžitkarsko vprašanje olajšalo, da stari ne bodo stradali in zapušteni in osamljeni hirali, da bo iz kmečkih domov izginilo sovraštvo in se bodo nevdružne razmere ublažile.

Danes pa čistimo postelje!

Posteljnino dajmo od časa do časa ven na jutranje sonce, ki najbolj temeljito razkuži, a ne škoduje posteljnini kakor kasnejše sonce, ki je prevročje. Ko je posteljnina na obeh straneh pregreta, jo narahlo iztepemo, prah pa skrtajmo. Če je spodnja matraca pretežka,

da bi jo vlekli ven, jo iztepemo kar v postelji tako, da jo pregrnemo z vlažnimi cunjami, ki polovijo prah. Vsako majhno luknjico moramo kar sproti zašiti.

Če so blazine in pernice zelo umazane, jih lahko operemo. Seveda je pa to zelo nerodno in zamudno delo. Prevlako blazine razparamo samo toliko, da nastane za ped široka odprtina. To odprtino vtaknemo v pripravljene vrečice in previdno potiskamo perje ali puh iz blazine v vrečico, ki jo nato zašijemo. — Vrečico s perjem vtaknemo v vročo vodo, v kateri smo raztopili milo in sodo in dobro izžemamo. Potem vzamemo po potrebi še eno bolj mlačno milnico, nato pa izpiramo vrečico s perjem v mrzli vodi, dokler ni čista. Če je imel blazino bolnik, dodamo vodi za pranje še malo lizola, ki razkuži. Nato obesimo vrečico s perjem najprej nad kakim skafom, da se odcedi, nato pa kam ven v senco tako, da je na prepihu. Vrečico večkrat prerahljamo. Ko je perje suho, je kakor novo, prožno in rahlo.

Prevlako operemo v mrzli vodi, v kateri smo raztopili Persil. Suho prevlako polikamo. Da ne bi prevlaka propuščala perje, jo namažemo znotraj z voskom. Nato spet stremo perje ali puh previdno nazaj.

Žimnice lahko tudi lepo očistimo kar sami doma. Če je žima zelo umazana in prašna, jo damo v posodo z vročo milnico in jo operemo. Potem jo izpiakujemo s čisto vodo tako dolgo, da je snažna, nato jo pa kuhamo v kotlu, da se žima spet nakodra. Žimo posušimo poleti na soncu, pozimi na podstrešju. Ko je žima posušena, jo razceframo. Če se da težko cefrati, jo sproti segrevamo v pečici, ker se da vroča žima laže cefrati.

Za kuhinjo: Krompirjeve palačinke

Olupi pet surovih krompirjev in jih dobro nastrgaj, dodaj eno ali dve jajci, malo soli in noževo konico pecivnega praška. Iz tega testa spečemo palačinke in jih napolnimo z marmelado.

SEVNICA OB SAVI

Profesijonisti in nekvalificirano delavstvo. V nekem našem podjetju, kjer cvete med delavstvom egoizem in klečepastvo, vlada proti profesijonistom silno nerazpoloženje s strani nekvalificiranega delavstva, ker profesijonisti s svojim zadržanjem, oprti na svoje znanje, jasno kažejo, da nim ni treba priklanjati hrbta. Ne razumemo, kako morejo biti nekateri nekvalificirani delavci tako kratkovidni. Zavedati bi se morali, da je njihov spás v sodelovanju s profesijonisti, kajti podjetje je primorano voditi računa o dobrih kvalificiranih močeh in ako so te solidarne z nekvalificirani delavci, potem je uspeh bolj gotov. — Jamčen, da si morajo v takem slučaju profesijonisti del svojega približka deliti z ostalim delavstvom, namesto da bi ga sami poželi. Razen tega naj vsak nekvalificiran delavec ne pozabi, da daje svoje otroke, ako je količ-kaj mogoče, učiti obrti. Zato res ni treba postrani gledati profesijonistov, dočim prinese sodelovanje z njimi samo korist, seveda ako so profesijonisti zavedni. — Profesijonisti.

Ivan Kravos

Maribor, Aleksandrova cesta 13

priporoč: ročne torbice, aktovke, denarnice, nahrbtnike itd. kot zelo praktična

Miklavževa darila

Prevzem trgovine

Cenj. občinstvu naznanjam, da sem prevzel špecerijsko in delikatesno trgovino od g. Ivana Laha ter se priporočam cenj. odjemalcem in jih zagotavljam, da bom vedno z vso skrbnostjo in natančnostjo gledal na to, da jih vsestransko zadovoljim.

Trgovino sem na novo založil z vsakovrstnim svežim blagom. Prosim cenj. odjemalce, da me posetijo in se o tem prepričajo.

Udani

Velika zaloga miklavževih daril; bombonjer, čokolade, bombonov in desertnih vin

Vinko Puncer

špecerijska in delikatesna trgovina
Glavni trg 10, Maribor

Damske plašče najnovejših modelov, volno, ročna dela itd. priporoč

LAMA

Maribor, Jurčičeva ulica 4

SE VEDNO KUPITE DOBRO IN PO UGODNIH CENAH

Rokavice, nogavice, pletenine, bluže, jopice, sviterje, žemperje (lastni izdelki). Volna, preja za strojna ročna dela. Kombinže, modrčke, srajce svilen in flor nogavice itd. Obleke, platno, odeje, predpasnike, rute. Blago, perilo za ženske, moške, otroke. Šivilske potrebščine, galanterija.

OSET »MARA«, Koroška cesta 26 (Poteg tržnice — Vodulov trg).

Utenca

v špecerijsko trgovino sprejemem takoj. Puncer Vinko Maribor, Glavni trg 10.